

Mit livs bedste lærer

For et par år siden var jeg til en international konference, og om aftenen var jeg ude og spise sammen med min gamle ven Jian Li og hans kinesiske kollega, hvis navn jeg ikke husker. Jian Li har boet i Europa i nogle år, mens kollegaen var i Vesten for første gang. Vi havde en spændende snak, hvor vi glemte både maden og tiden. Sidst på aftenen udbrød kollegaen pludselig: "Dr. Kristensen, have you been to China? You seem to understand China very well!". Jeg svarede, at jeg aldrig havde været i Kina med undtagelse af et ophold i Taiwan på cirka 10 dage. Jeg var glad for, at han syntes, at jeg forstod landet, men jeg kunne ikke hjælpe ham med nogen forklaring.

Efter at være kommet hjem til Danmark igen begyndte forklaringen at dæmre for mig. Den handlede om mit livs bedste lærer. Som ung var jeg exchange student i USA og gik i 3 G i en skole i nærheden af San Francisco. En af de bedste ting ved skolen var, at man ikke havde klasser. Eleverne valgte inden for visse grænser deres fag, og man havde det samme skema hver dag i et halvt år. Eleverne kom så til læreren i stedet for omvendt. Det gav et bredt netværk, og det var spændende at være sammen med nye kammerater hver time i løbet af dagen.

I det ene halve år havde jeg *Far Eastern History* i sidste time med Frk Gaskins. Hun var en lidt excentrisk kvinde, som ikke interesserede sig særligt meget for os elever, men til gengæld voldsomt meget for sit fag. Vores grundbog var en tyk moppedreng af en bog, som – så vidt jeg husker – ikke havde én eneste illustration. Til gengæld var der mange sider, og vi skulle igennem dem alle.

Hver fredag havde vi en *test*, hvor vi skulle demonstrere, at vi havde lært det, som Frk Gaskins havde prøvet at lære os. Det var en simpel test med ti spørgsmål, som dækkede ugens emner. Frk Gaskins gjorde os helt klart, at de rigtige svar var dem, *hun* havde forsøgt at lære os. "Jeg er ikke interesseret i, hvad I måtte have læst i avisen, hørt på TV eller fået fortalt af en onkel fra Kina. Det snakker vi om i timerne, men testen handler om min undervisning".

Testen varede cirka et kvarter, og så gik Frk Gaskins i gang med at spørge os, hvad vi havde svaret på de ti spørgsmål. Undertiden var det ikke så svært, men andre gange havde vi meget livlige diskussioner, og det var svært at nå frem til enighed. I disse diskussioner prøvede Frk Gaskins at lære os, hvordan en ordentlig diskussion foregår. Nogle af hendes principper var, at vi skulle kunne anvende logisk tænkning, kunne begrunde vores svar og lytte til, hvad andre sagde. Jeg husker stadig en af hendes yndlingsbemærkninger: "Det er ikke noget argument, at du synes noget. Begrund det!".

Om mandagen fik vi så feedback. Frk Gaskins gennemgik de ti spørgsmål og lagde særlig vægt på de spørgsmål, som vi havde haft problemer med. Jeg kan huske, at jeg i begyndelsen havde 6-7 rigtige, men der går jo sport i den slags, så jeg satte mig det mål, at jeg ville have 10 rigtige. Efter nogle uger skete det så: Jeg havde 10 rigtige! Men jeg kom rigtignok ned på jorden ret

hurtigt. Frk Gaskins kom nemlig ind i klassen og startede med at give os en undskyldning: "Testen i fredags var alt for let. Det må I undskylde. Den var ikke rigtig nogen udfordring for jer!". Jeg havde en god kammerat, som hed Dave, og han fik stort set 10 hver gang, så det kunne lade sig gøre. Omvendt havde jeg en anden ven, der hed Jang. Han havde kinesisk familie, og han regnede med, at han vidste det meste i forvejen. I begyndelsen fik han til sin store fortrydelse 2-3 rigtige hver gang. Han mente helt tydeligt, at der måtte være noget i vejen med spørgsmålene, men efter en snak med sin onkel kom han på andre tanker: Frk Gaskins' svar var de rigtige! Herefter begyndte Jang at arbejde seriøst med faget.

En dag kom Frk Gaskins tilbage om mandagen og afleverede endnu en undskyldning til os: "I har næsten alle sammen svaret forkert på spørgsmål 2 og 3. Der må altså have været noget galt med min undervisning. Så vi må lige bruge lidt tid på at finde ud af, hvad der gik galt". Jeg kan huske, at jeg næsten fik et chok. Her var det altså læreren, der lærte noget af os! Pludselig fik jeg den tanke, at læreren jo også er et menneske, som har et formål og en hensigt med tingene. Det lyder underligt, men tidligere havde jeg ikke rigtigt overvejet den mulighed!

Det kunne måske umiddelbart se ud som om, det hele drejede sig om udenadslære, og det gjorde det også til en vis grad. Vi lærte om de forskellige dynastier, om Bokseropstanden, Sun Yat Sen, Anden Verdenskrig i Fjernøsten, Mao, osv. Dertil kom filosofierne Kungfutse, Lao-tse og Mencius. Men oven over dette byggede Frk Gaskins nogle andre lag på, som var nok så vigtige.

En ting, hun lærte os, var at sætte pris på "gode fejl". Jeg husker stadig min overraskelse, da hun første gang udbrød: "What a wonderful mistake!" Hun elskede "gode fejl", som vi kunne reflektere over og lære af. I Danmark havde jeg aldrig hørt en lærer sige noget lignende.

En anden ting, hun lærte os, var at have konsistens i vores argumenter. Jeg husker stadig, hvordan hun satte elever til at fremlægge deres holdning til tre ting: Abort, dødsstraf og krig. Hun udfordrede elever, der fx var tilhænger af at slå ihjel i den ene sammenhæng (abort) og ikke i en anden (dødsstraf). Der var ingen rigtige svar, men vi skulle kunne argumentere sammenhængende og ordentligt for det, vi mente! Jeg kan huske en elev, som mente, at abort var forkert, mens dødsstraf var OK. Hendes begrundelse var, at dødsstraf er fortjent, mens abort går ud over uskyldige. Hertil indvendte Frk Gaskins, at det er dokumenteret, at man somme tider tager fejl og henretter uskyldige personer. Eleven indvendte, at der i det ene tilfælde var tale om et bevidst mord, mens der i det andet tilfælde var tale om en beklagelig fejl. Som hun sagde: "Verden bliver aldrig perfekt, men vi kan i det mindste prøve!" Dette accepterede Frk Gaskins.

Et tredje element, der blev bygget oven på, var måske endnu vigtigere. Det blev aldrig nævnt af Frk Gaskins, men i dag fremstår det tydeligt for mig. Hun kom gang på gang tilbage til nogle centrale forskelle på amerikansk og kinesisk kultur og tankegang: 1. I USA er det ungdommen, der dominerer overalt. I Kina har man større status, jo ældre man er. 2. I USA er individet alt. I Kina er kollektivet alt. 3. I USA er alting bedre, jo nyere det er. I Kina er traditioner af stor betydning. 4. I USA har man respekt for det, en person har arbejdet sig op til. I Kina betyder det noget, hvilken formel position man har.

De fleste amerikanere er meget etnocentriske. Man mener stort set, at der er to slags mennesker i verden: 1. Amerikanere. 2. Folk, der gerne vil være amerikanere. Der er altså den amerikanske måde, og så er der de måder, der ikke er så gode. Her blev eleverne i klassen bestandigt udfordret af Frk Gaskins: "Prøv at se på det med kinesiske øjne. Hvordan ser svaret så ud?". I begyndelsen var det næsten umuligt for os, men nogle af mine kammerater blev ekstremt dygtige til at tænke som kinesere, inden det halve år var omme.

Eftertanker

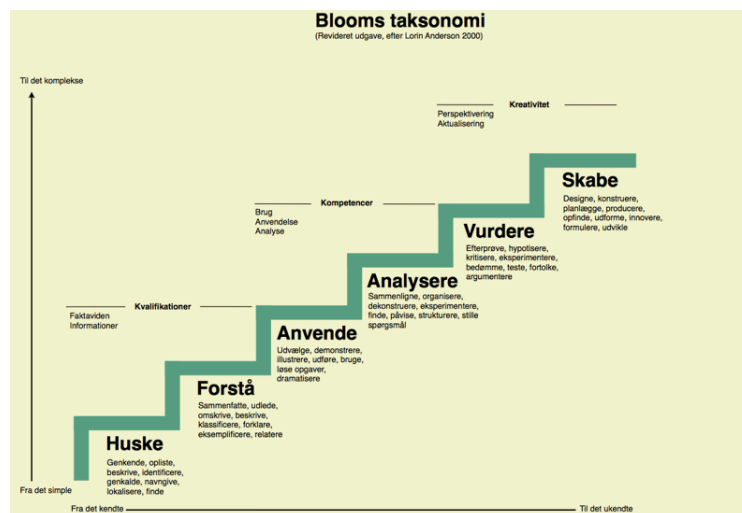
Som allerede nævnt havde jeg næsten glemt Frk Gaskins og timerne i Far Eastern History, men de dukkede op igen på grund af en bemærkning fra en kinesisk kollega. Det er nu tydeligt for mig, at det er timerne med Frk Gaskins, der er forklaringen på, at "jeg forstår Kina så godt". Det er bemærkelsesværdigt, at jeg har glemt næsten alt det faktuelle, som hun lagde så stor vægt på, mens "meta-budskaberne" åbenbart står temmelig klart.

I de senere år har jeg arbejdet en del sammen med både Danmarks Lærerforening og Gymnasieskolens Lærerforening, og jeg er her stødt på nogle begreber, som man måske kan bruge i denne forbindelse.

Det første begreb er *formativ evaluering*, som er en løbende evaluering, der finder sted for at finde ud af, om eleverne lærer det, som er hensigten, og som ideelt indebærer, at både elev og lærer bliver klogere af både succeser og fejl. Jeg oplevede i høj grad, at jeg fik løbende feedback i et omfang, som jeg aldrig havde oplevet i Danmark. Men jeg oplevede også, at min lærer lærte af den løbende evaluering. Det var – som nævnt – nærmest et chok for mig. Jeg havde aldrig spekuleret over, om en lærer kunne lære noget. Det meste af det, jeg havde oplevet i Danmark, var "tankpasserpædagogik".

Det andet begreb, som jeg er kommet til at tænke på, er *Blooms taksonomi* (se figuren). Den

Blooms taksonomi

grundlæggende ide er, at der er et hierarki af niveauer i forbindelse med den læring, som finder sted i skolen og andre steder. Vi kom ikke op på det niveau, der kaldes "skabe" i modellen, men alle de andre niveauer blev anvendt flittigt. Det interessante var, at Frk Gaskins aldrig talte eksplicit om, at vi skulle kunne mestre disse niveauer. Tværtimod. De stadige tests handlede stort set "kun" om det faktuelle niveau. Men i tilbageblikkets lidt uskarpe lys kan jeg se, at hun i høj grad opererede med de andre niveauer. Jeg ved ikke, om Blooms taksonomi var opfundet den gang, men det er for så vidt lige meget. Det var en tankegang som denne, der – uden at det blev formuleret – lå bagved alle de mange diskussioner, der fandt sted.

Det tredje begreb, der dukker op i mit hoved, er *demokratisk dannelse*. Frk Gaskins forsøgte hele tiden at indprente os, at vi skulle lytte til hinanden, respektere viden og "det gode argument" samt kunne ændre opfattelse, hvis det viste sig, at vi tog fejl. Det sidste er – som bekendt – næsten umuligt for de fleste mennesker. Hvornår har vi sidst hørt en debattør sige: "Ja, det har du for resten ret i. Jeg må ændre opfattelse".

I den danske debat er der mange, der er "imod tests og måling", og der er mange, der ser en modsætning mellem viden og "udenadslære" på den ene side og dannelse på den anden. Når jeg tænker tilbage på min bedste lærer, har jeg svært ved at forstå disse holdninger. Til gengæld forstår jeg fuldt ud en af de tilbagevendende konklusioner i forskningen om undervisning og læring – nemlig at det er den enkelte lærer, der gør hele forskellen.